ignorantia ebry:quia ebrietas que est causa ignorantie in potestate eius fuit:non autem ignorãtia consequens:cum vsus rõnis impediat.Scõo sumit diuisio ignorãtie ex pte scibilis:est.n.quedaz ignorãtia ei⁹ qõ qs scire tenet:z B dr fm pbm ignorãtia vlis:z fm iurispitos ignorantia iuris:z hec variat in diuersis:vt supra dictũ est:qz quedã tenet scire vnus que nõ tenet scire alius.Quedã vo ignorantia est eius qõ qs scire nõ tenet:z hec est scia pticulariũ circũstantiũ in actu:quã pbs vocat ignorãtiã pticularis.Juriste vo ignorãtiã facti.Tertia diuisio sumit ex ordine ad actum: quedã eni ignorãtia est que est causa act⁹:qz si nõ ignoraret nõ faceret:z tũc dr per ignorãtiã peccare:z hui⁹ signuz est penitẽdo de actu:quedã vo est ignorãtia que nõ est causa actus:sed per accñs se hz ad actũ.Et fm hãc vt pbs i 4° ethicoꝝ.dicit.nõ dicit aliqs p ignorantiã facere.sed ignorans.vñ in actu talis nõ penitet:vt si aliqs credẽs accedere ad vnã mulierem accedat ad aliã:ad quã tñ accederet si eam nõ ignorasset.Quedã vo ignorantia est que quodãmodo affectũ peccati ꝛsequit:vt qñ ex ꝛcupiscẽtia peccati:quã volũtas nõ repmit:absorbet iudiciũ rõnis z pticulari opabili:fm q dr in 6° ethicoꝝ.q delectatio corrũpit extimationẽ prudẽtie:z hec est ignorãtia electionis fm quã ois malus dr ignorãs.¶ Dis ḡ visis sciendũ est q ignorãtia nõ excusat:nec minuit peccatũ:nisi fm q causat inuoluntariũ.non enim põt esse volũtarium qõ est ignoratum. Ignorãtia aũt que nõ est causa actus nõ causat inuolũtarium.vt pbs dicit in 3° ethycoꝝ.vnde illa nullo mõ excusat:nec diminuit peccatũ:sed solũ illa que est causa actus. Hec aũt põt excusare peccatũ vel in toto vel in pte:si eni sit talis ignorantia cui nullo modo admisceat rõ culpe:ex eo q ignorãtia est:sic excusat in toto:sic ignorãtia inuincibilis:z ignorãtia pticularis:adhibita tamẽ debita diligẽtia. Ignorãtia vo que rõnẽ culpe hz excusat qdẽ quãtũ ad aliquid.s.inquãtũ ignorãtia est:qz sic hz q inuolũtariuz causet:non aũt excusat inquãtũ culpa est:qz sic rõnẽ volũtary retinet:z ideo ignorãtia vlis excusat peccatũ sequẽs nõ ex toto:sed a tãto.Similr etiã z ignorantia vincibilis:siue sit fm se vincibilis:siue fm causam suã:duz tñ rei illicite operaz nõ dederit qñ ignorãtiã icurrit.si.n.operã rei licite dedisset moderate ignorãtia sequẽs culpã nõ bẽret:z ita põt sequẽs peccatũ ex toto excusare:vt pz in his qui exercitiõ spũaliũ opationũ in amẽtiam vertunt.

Ad primum ergo dõz.q ignorãs dicit grauissime peccare:nõ ppter quantitatẽ peccati sed ppter piculũ:qz duz morbũ nõ cognoscit medicinã nõ querit.Uel dicendum.q Ambrosius loquit de grauitate peccati:qõ est ignorãtia ipsa beneficioꝝ dei:qõ est grauissimum inter spẽs ingratitudinis:cum.s.homo beneficiũ nõ recognoscit.¶ Ad 2ᵐ dicẽduz.q ebrius homicida duob⁹ peccatis peccat.s.ebrietate z homicidio:ppter qõ dicit duplices maledictiones mereri:nihil tamẽ pbibet quin quãtitas sequẽtis peccati per ignorãtiã ex pcedẽti ꝛsequente minuat.vnde i pcessu argumẽti est figura dictionis:quia mutat discretũ in ꝛtinuum.¶ Ad 3ᵐ dicẽdum.q ignorantia ois que est peccatũ est etiã in ĩtellectu:sicut in subiecto z in volũtate:sicut in causa:vt supra dictum est.vnde fm hoc q est in intellectu:put.s.puat directã scientiã in actu minuit quantitatem sequẽtis peccati:nec ex eo habet q peccatũ sit:sed put est in volũtate:sicut in causa habet q peccatũ sit:z sic non habet qõ excuset:sed qõ ad peccatuz addat:z põt esse quãdoqz q plus ponderat ipsum peccatum ignorantie q̃ illud quod per ignorantiam de sequẽti peccato minuit.¶ Ad quartũ dicẽduz.q ignorantia que ꝛsequit omne peccatũ non est causa peccati vt dictum est. z ideo non excusat:nec diminuit peccatum.¶ Ad quintũ dicẽdum:q ignorãtia z ifirmitas habent q excusent peccatum vel in toto vel in parte ex hoc q causant inuolũtarium:malitia vo z ꝛcupiscẽtia magis volũtariuz augent:z ideo non excusant:sed aggrauãt peccatũ.z hoc dico si ꝛcupiscentia sumat pro actu volũtatis.si vo sumat p passione ꝛcupiscibilis trahente voluntatẽ quodãmodo renitentez: sic ꝛcupiscẽtia excusat:quia quãto aliquis maiozi tẽtationi succũbit minus peccat:sed hoc ad infirmitatẽ reducit.

¶ Expositio textus.

Que per tentationẽ fuerat ꝛuincẽd a) perimẽda.s.spirituali mẽte vt etiam corporali:vel a se:vel a viro:vel a deo: si de muliere intelligat:vt magister exponit (In eo tamẽ fuisse seductũ credi pt:q cõmissum veniale z.) Hoc itelligit vt supra dictuz est de veniali ex causa:z non ex genere:putauit eni q quia fecit vt vxoris mozẽ gereret q peccatũ suuz excusationis causam haberet z veniã de facili acciperet:z huiusmodi seductionis causa videt fuisse elatio mẽtis que ad suggestionẽ mulieris subrepsit:ex qua voluit lignũ vetitũ experiri.Cum enĩ experimẽtũ non sit:nisi de dubys:pz q ex elatione in quadam dubitatione adductus est eius rei puta expimẽti ligni vetiti:in quo etiam mulier seducta fuit (Tribus modis.vt ait Isidorus z.) videt q ĩsufficiẽter enumeret:qz quoddã peccatũ est etiã ex cõcupiscẽtia:de qua mentionẽ non facit.Et dicẽdum q peccatum ex cõcupiscentia pueniens ad peccatũ ex infirmitate reducit:non enim tuc solum est ex infirmitate peccatũ quãdo aliquis aliquo exteriozi impulsu peccat:sed etiam quãdo per tentationẽ carnis in peccatum labitur.(Que etiam ipsa peccatũ est z.) Hoc verum est si sit eozum que quis scire tenet:alias no: qz etiã habere volũtatẽ nõ sciẽdi geometriã peccatũ non est ei qui illã nõ pfitet p officiũ magistery.

¶ Quare deus permiserit hominẽ tentari sciẽs eum casurum. ¶ B.st. XXIII.

Preterea queri solet quare de⁹ hominem tentari permiserit quez decipiendum esse prescibat.Sed nõ essz laudabile homini:si ideo bene viuere posset:quia nemo male viuere suaderet:cum in natura posse:z in potestate haberet velle:non consentire suadẽti deo iuuante:z est gloriosius non consentire q̃ tentari non posse.Aduentur etiam quidam dicentes:cur creauit deus quos futuros malos prescibat.Quia preuidet quid boni de malis eorum esset facturus.Sic enim fecit eos:vt relinqueret eis:vnde aliquid faceret:z si culpabiliter aliquid facerent illum de se laudabiliter operantem inuenirent:a se babebant voluntatem malam:ab illo naturam bonam z iustam penam.Frustra ergo dicitur:non deberet deus creare quos prescibat malos futuros. Sciebat eniz bonis profuturos:z iuste pro mala voluntate puniendos.Addunt etiam . talez deberet hominem facere qui nollet omnino peccare.Concedimus quidem meliozez naturã esse que oino peccare nollet.Cõcedant z ipsi non

esse malam: que talis facta est vt posset nõ peccare si vellet: ⁊ iuste punitam que voluntate non necessitate peccauit. Cum ergo hec bona sit: illa melior: cur non vtrũq; faceret vt vberius laudarẽt de vtroq;? Illa enim de sanctis angel: hec de hoibus est. Item inquiũt. Si deus vellet ⁊ isti boni essent: ⁊ hoc quidẽ ꝓcedimus: sed melius voluit vt quod vellẽt essent. Et boni quidẽ nõ ifructuose: male vero non impune essent. Itẽ inquiũt. Posset deus voluntatẽ eorũ vertere in bonum: quia omnipotens est? Posset reuera: cur non fecit? quia noluit: cur noluit? ipse nouit: nõ debemus plus sapere q̃z oportet sapere. Et quidem ꝓm animũ rõnalis fuit homo: habens discretionẽ boni ⁊ mali. Sciẽtiã quoq; rerum creatarũ ⁊ cognitionẽ veritatis: que prime perfectioni ꝓgruebat: mox cõditus non incongrue accepisse petaẽ: ⁊ ad illã non studio vel disciplina alia per iternallũ tpis ꝓfecisse: sed ab exordio sue ꝓditionis diuinitus illã ꝓcepisse.

¶ Qz triplicem cognitionẽ habuit hõ añ lapsum .s. rerũ ꝓpter se factarũ ⁊ creatoris ⁊ sui.

Vit itaq; homo primus añ lapsum triplici cognitione preditus: rerũ .s. ꝓpter se factarum: ⁊ creatoris ⁊ sui. Rerum quippe cognitionẽ hominẽ accepisse perspicuũ est: cum non ipse creator vel angelus aliquis: sed homo omnib⁹ animãtibus nomina imposuerit: homo ipse habuit. Que enim ꝓpter illum creata erãt: ⁊ ab illo regẽda ⁊ disponẽda erãt: hoc omniũ deus illi ⁊ sciẽtiã tribuit ⁊ ꝓuidẽtiam atq; curã reliquit. Quia vt ait Apostolus. Nõ est cura deo de bobus. Quoq; aliorũq; animaliũ deus homini curam reliquit ⁊ ꝓuidẽtiam: vt dominationi eius subijcerent: ⁊ rõni ipsius gubernarent: vt sciret illis necessaria ꝓuidere: a quibus emolumentum debebat recipe. Hãc autẽ scientiã homo peccãdo nõ ꝓdidit: sicut nec illã qua carnis necessaria ꝓuidẽtur. Et idcirco in scriptura homo de huiusmodi nõ erudit: sed de scia anime quam peccando amisit.

¶ De cognitione creatoris.

Cognitionem quoq; creatoris prim⁹ homo habuisse creditur. Cognouit enim a quo creatus fuerat: nõ eo modo cognoscẽdi quo ex auditu solo ꝓcipitur: quomodo a credentibus absens queritur: sed quadam interiori inspiratione qua dei ꝑsentiã ꝓtemplabat: non tamẽ ita excellẽter: sicẽ post hãc vitam sancti visuri sunt: neq; ita in enigmate qualr in hac vita videmus.

¶ De sui cognitione.

Porro sui cognitionem idem homo talem accepisse videtur: vt quid deberet superiori: ⁊ quid equali: ⁊ quid inferiori non ignoraret. Conditionem quoq; suam ⁊ ordinem. .s. qualis factus esset: ⁊ qualiter incedere deberet: quid agere: quid cauere intellexit. Si horum noticiam non habuisset: non esset reus preuaricationis neq; seipsum cognouisset.

¶ Utrum homo prescius fuerit eorum que sibi futura erant.

Si autem queritur vtrum homo sciẽtiam habuerit eorũ que circa eum vẽtura erant. .i. si ruinam suam prescieuerit: ⁊ similiter si prescieuerit bona que habiturus fuisset: si in inobedientia perstitisset. Responderi põt q̃ ei magis faciẽda indita sunt q̃z futura reuelata. Accepit enim scientiã ⁊ preceptum eorũ que faciẽda fuerant: ſz non habuit ꝑsciẽtiam eorũ que futura erant. Non fuit ergo homo prescius sui casus: sicut ⁊ de angelo diximus. Qõ Augustinus sup Genesim asserit: rõne vtẽs quã supra posuimus: hec de scientia hominis quantum ad primum statum pertinet dixisse sufficiat.

¶ Diuisio textus.

Postquã diffiniuit magr̃ p̃ncipium humane ꝓditionis: ⁊ ex parte tẽtatiõis ⁊ ex parte peccãtis. In pte ista determinat de pmissiõe diuina: q̃ quodãmodo p̃ncipiũ peccati dr̃ sicut causa sine qua non. Si enim deus nõ pmisisset hõ nõ peccasset. Et diuidit ĩ quinq; partes ꝓz quinq; q̃ones q̃s mouet. Scõa ĩcipit. ibi. (Mouent et q̃dã) Tertia ibi (Addũt et talẽ hoiez). 4ª ibi. (Item inquiũt) (Si deus vellet) Quinta ibi. (Itẽ iquiũt). (Posset deus ⁊c.) Deinde accedẽdũ ad partẽ alterã: in qua ostẽdit quã pfectionẽ aĩe habuit adaz: ex qua posset pctõ resistere: que incipit. ibi. (Et qdẽ ꝓm animã) Et diuidit ibi p tres. In p̃ma ostẽdit q̃lis fuit fact⁹ ꝓm aĩaz q̃tũ ad sciaz. In scõa q̃tum ad nãlẽ potẽtiã. z4. dist. ibi. (Nũc diligẽter iuestigãduz) In 3ª ostẽdit q̃lis fuerit q̃tũ ad grãz. z6. di. ibi. (Nec ẽ grã operãs ⁊ cooperãs). Prima in duas. In p̃ma ostẽdit q̃uz cognitionẽ hõ in p̃ncipio sue ꝓditionis accepit. In secũda ostẽdit qualẽ de his noticiã habuit. ibi. (Rex qppe cognitionẽ homo accepisset ⁊c.) ¶ Et circa hoc tria facit. Prio ostẽdit qualẽ cognitionẽ habuit de reb⁹ creatis. Scõo q̃lẽ de deo. ibi. (Cognitionẽ quoq; creatoris). In 3ª q̃lẽ ꝑseipso ibi (Porro sui cognitionẽ). ¶ Et circa hoc duo fac. Prio determiat veritatẽ. Scõo mouet dubitationẽ ⁊ soluit. ibi. (Si aũt querit vtr̃ homo sciaz habuit ⁊c.) Qõ. I.

Hic est duplex qõ. Prima de pmissiõe diuina respectu peccati primi hois. Scõa de cognitione p̃mi hois q̃tũ ad p̃mum statum. ¶ Circa p̃mum querunt duo. Primo vtr̃ deus potuerit ꝓferre alicui nature create vt peccare non posset ex nature ꝓditione. Scõo vtr̃ deus debuerit pmittere hoiez tẽtari ⁊ peccare.

¶ Utrum alicui nature create cõferri potuerit vt peccare non posset ex cõditione nature. I.

AD primum sic pcedit. vr q alicui nature create ꝓferri potuit vt ꝓditione sue nature peccare nõ posset. ¶ Prio p hoc q Aug. dicit i lra. s. q illa natura que peccare non pot est de sanctis angelis: hec aut que peccare pot est de hoibus: nec pot dici q B angelice nature p gra3 ꝓueniat: qz in hoc ab hoie nõ differret cui et per gram hoc ꝓuenit. ergo videt q p ꝓditionẽ natu re sue angeli hẽant q peccare nõ pnt. ¶ P. nã spũalis est nobilio3 q nã corporalis: sed aliq nã corpalis est i qua nullo mõ pctũ vel error accidere pot etiã fm nature sue ꝓditionẽ. s. celestis. g multo fortius est aliq spũalis in qua nullo mõ peccatũ accidere posset fm nature sue cõditionem. ¶ P. vt Damascenus dicit: ex hoc q creatura est ex nihilo duplex varietas sequit ipsam in diuersis. vna fm ee sic in his que corrũpunt. alia fm electionẽ: sic in his que peccant: sed alicui rei fm nãe sue ꝓditionẽ ꝓferr vt sit inuariabilis q tũ ad esse: sic substãtys spũalib9 z corporib9 celestibus. g alicui nature ꝓferri pot. q fm nãlẽ ꝓditionẽ sit inuariabilis q tũ ad electionẽ. ¶ P. cõstat q volũtas diuina hoc naturalr hz q peccare nõ pot. cuz ergo ipse sit summe bonus: z summe potens. videt q alicui creature cõtulerit vel cõferre potuerit sua similitudinẽ: vt per naturã suam non possit peccare. ¶ P. constat q alicui creature hoc cõferr per gra3 q peccare nõ possit: sed potuit deus facere vt ille habitus gratie qui confirmationẽ in bono creat alicui nature pars essentialis esset vel etiã aliqd illo habitu perfectius. ergo videt q si esset talis natura fm nãle sibi pncipiu3 hẽret ꝓfirmationẽ in bono: ergo videt q alicui creature conferri potuit vt peccare nõ posset.

Sed contra. Perfectio vniuersi in hoc consistit q oẽs bonitates creaturaꝝ cõicabiles i genere cõmunicate sunt: sed hoc q est peccare nõ posse ex natura ppria nulli nature cõmunicatũ ẽ: quia nec hoi: nec angelo: qõ vtrũq peccatũ pbat. ergo videt q hoc creature cõicabile nõ fuit. ¶ P. ꝓfirmatio in bono videt ꝓsequi ex perfecta adhesione finis: sed finis ille ad quẽ rectitudo voluntatis ordinat z potestatẽ z intellectũ z desideriũ cuiuslibet creature excedit. ergo videt impossibile q aliq creatura sit que naturalr hẽat q peccare nõ possit.

Respondeo dicẽdo. q nulli creature cõmunicatũ ẽ nec cõicabile fuit q peccare nõ posset p ꝓditionẽ nature sue: cuius rõ est: qz cũ omne creatu3 dependeat: sicut a causa sui esse a deo: op3 q si sibi reliquat deficiat: q diu aut cause influẽtia3 recipit ꝓseruet. sed applicatio causati ad causam suaz pot esse dupliciter: vel ita q sit in potestate causati a causa sua recedere q tu3 ad aliquid vel non recedere: vel ita q nõ sit in potestate eius. z pmũ pertinet ad li. ar. quia hoc est essentiale li. ar. vt possit facere vel nõ facere: si aut cause sue nõ inheret: o3 q deficiat. Unde dicit Aug. 8° sup gen. Domo deo sibi psente illuminat: absente aut cõtinuo tenebrabit. z ideo impossibile fuit vt seruata libertate arbitrij alicui creature ꝓferret vt fm ꝓditionẽ sue nature peccare non posset. est enim quasi quedã cõtradictionis implicatio: quia si est li. ar. o3 q cause sue possit inherere vel nõ inherere: z si nõ pot peccare nõ pot cause sue nõ inherere: z sic sequit ꝓdictio: sed nature diuine: que ex se rectitudinẽ hz: ꝓuenit per cõditionem nature sue vt deficere non possit: sicut nec ab esse: ita nec a rectitudine bonitatis: et quibuscũq hoc ꝓferr: vt p gratiam confirmentur in bono: habent per donum gratie per quod filij dei efficiuntur z quodammodo diuine nature consortes.

Ad primu3 ergo dicẽdũ. q Aug. non intẽdit dicere q angeli hoc habeant: vt peccare nõ possint per ꝓditionẽ nature sue: sed per donũ gratie: in hoc tamẽ ab hoibus secernunt: q gratuitã cõfirmationẽ quasi a pncipio creationis acceperũt: que hominib9 per lõgum tẽpus dat. ¶ Ad 2m dicẽdũ. q natura spũalis etiam in esse inuariabilis est: sicut natura corporalis: sed hz electionem: vt possit fm hoc in ea esse peccatũ: vnde quantũ ad potẽtiam electionis non stat cõparatio iter corporalez z spiritualẽ creaturã. ¶ Ad 3m dicẽdu3. q quelibet res habet pncipia determinata ad suu3 esse z pprietates naturales que pncipia nõ sunt de illis que sue potestati subiacẽt. z ideo aliqua creatura in illis inuarietatẽ hz: sed electio ẽ eoꝝ que sunt in potestate eius. vnde qz in his creatura rõnalis aliquo modo sibi reliquit. vt dicit eccle. 17. Reliqt eum in manu ꝓsilij sui: ideo deficere pot. ¶ Ad 4m dicendum: q non est ex impfectione potẽtie diuine vt creature conferre nõ possit quãtu3 ad hoc suam similitudinem: sed ex impfectione creature: partim ex hoc q recipe non pot: z partim ex hoc q est quedã impossibilitas in implicatiõe cõtradictoriorũ. vt dictũ est. ¶ Ad 5m dicẽdum: q qicũq alicui nature cõuenit aliqõ accidẽs ex influẽtia superioris tm: nõ pot natura inferior illud accidẽs per se habere: nisi efficiat nature superioris: sicut si aer illuminat in actu per ignem non pot esse q sit de natura sua lucidus in actu: nisi fiat ignis. Dico ergo q cum cõfirmatio in bono insit creature rõnali solum per gratiã que est quoddã spũale lumẽ z similitudo increati luminis nõ pot esse q aliqua creatura ex natura sua cõfirmationẽ habeat vel gratiã: nisi efficeret diuine nature: qõ est oino impossibile.

¶ Utꝝ deꝰ debuerit pmittere hoiez tẽtari vl peccare. II.

AD secundu3 sic pcedit. videt q deꝰ nõ ꝓbuit pmittere hominẽ peccare vel tẽtari. Sapiẽtis. n. artificis est facere vnũqõq q tũcũq pot fini cõpetentius. hõ aut ad btitudinẽ: sic ad finẽ factus ẽ. cũ ergo cõpetẽtior btitudini fieret sine pctõ. videt q non debuit pmittere eũ in pctm cadere. ¶ P. qbus dat idem finis o3 dari eadẽ facultas pueniẽdi ad finẽ illũ: z3 homo z angeli pptẽr vnũ finẽ creati sunt. s. pptẽr btitudinẽ participandã. vt pma di. dictũ est: cũ ergo naturã angeli fecerit deus que peccare nõ posset. vt in lra dr: vr q naturam hois talẽ facere debuit. ¶ P. ad puidẽtiã sapiẽtis ptinet vt impedimẽta remoueat sui opis. cũ ergo p tentationem demonis homo a sua rectitudine impedit9 fuerit: z puidẽtia diuina sit oiuz creaturaꝝ: z pcipue rõnaliũ: videt q hominẽ tẽtari pmittere nõ debuit. ¶ P. q to aliqd efficit cõpendiosius tãto certius z melius est. vnde z oiuz linearuz iter duo pũcta recta breuissima est: sed ꝓpẽdiosior fuit via pueniẽdi in btitudinẽ q hõ nõ peccaret q q hõ post peccatũ de pctõ erut9 in btitudinẽ trãsferr. g vr q deꝰ nõ debuit pmittere hoiez peccare. ¶ P. min9 malum p maiori malo pmittẽdũ est: z3 min9 malũ est diminutio alicui9 laudis q ipm pctm: qz minori bono opponit. g vr q nõ fuerit rõ sufficiẽs pmissionis diuine que in lra assignat. s. q gloriosius est nõ cõsentire. q tentari non posse.

Sed contra. ẽ. Id ex quo apparet deus laudabil nõ o3 penit9 ipediri: z3 i pctis ẽt apparet laudabilis deꝰ: cũ p misericordiã parcit: z p iusticiã punit. g vr q nõ debuit oio peccatũ impedire. ¶ P. oẽ bonũ potẽtius est in sua bonitate q malũ in sua malitia. g non ẽ cõueniẽs vt aliqõ malũ talr impediat. q per hoc aliquod bonũ tollat: sed si deus non pmitteret hominem peccare tolleret libertas arbitrij que coactionẽ nõ patit. ergo conueniẽter pmissus est homo peccare.

Respōdeo dicēdo.q̃ ad ꝓuidētiā diuinā ꝑtinet vt vnūqōq̃ in sua nā relinquat̃:q̃ vt Dio. dic̃.4°ca.de di.no.ꝓuidētia nō est corruptiua nāe:sed saluatiua:cui° rō est:q̃ bonū vniuersi excedit bonū ꝑticulare cuiusq̃ nāe create:sicut ēt bonū gentis excedit bonū hois: vt ī ꝑmo ethi.dic̃t:si aūt aliqua natura a suo gradu trāslata in altiorē per ꝓuidentiā mutet̃:q̃tuis aliqō bonū illi nature excresceret:tū bonitati vniuersi aliqd detraheret̃:dū nō oēs gradus bonitatis impleti essent illo gradu ex quo nā illa trāslata erat vacuo remanēte.Dico ḡ q̃ si pctm̄ oīno ꝑpediret̃ ꝑ hoc multi gradus bonitatis tollerent̃:tolleret̃ enī nā illa que pōt peccare ⁊ nō peccare que qdē bona est:tolleretur ēt hoc qō est de pctō posse resurgere:⁊ multa hō:gb° ablatis bonitati vniuersi multū detraheret̃:⁊ iō ad ꝓuidētiaz diuinam pertinet ⁊ hominem tētari ꝑmittere ⁊ peccare si vellet.

Ad primuz ergo dōm.q̃ sapiēs artifex nō tātum ꝯsideret qd cōpetat parti edificij ꝓm se accepte:sed etiā ꝓz ꝓportionē ad totū edificiū:⁊ iō sicut vnā partē alia meliorē fac̃:ita ēt deus vnūqōq̃ facit in illa ꝓportione ad finez ꝓm q̃ cōpetit nature sue in ordine ad totū vniuersum.¶ Ad 2m dōm.q̃ nec ēt angeli de nā sua hnt q̃ peccare nō possint:qō aliquo peccatū monstrauit: sed per grāz ꝯfirmatiōis quā stati post ꝑncipiū sue ꝯditionis acceperūt ꝯfirmati sunt vt peccare nō possint:ita etiaz hō cū ad terminuz vie recto tramite puenerit eandē ꝯfirmationē ꝯsequit̃:sed q̃ angelo breuior assignata est via q̃ hoi diuersitas nāruz fac̃:vt supra dcm̄ ē:nec est neče vt oībus ordinatis in vnū finē assignent̃ eadē ꝓducētia in finē ⁊ eodē mō:ꝓz vnicuiq̃ ꝓm suā ꝯditionez.¶ Ad 3m dōm.q̃ sapiētis est remouere hoc modo impedimētū q̃ nā nō tollat̃:qō nō fieret si hominē vel angelū in pctm̄ cadere non ꝑmitteret q̃diu est in statu vie.¶ Ad 4m dōm:q̃ nō semp via breuior eligēda est:nisi qn̄ per eam oīa que ad rem ꝑtinent ꝯueniēter saluant̃:⁊ hoc nō fieret si hoiez in pctm̄ nō ꝑmitteret cadere.¶ Ad qntū dōm:q̃ nō tm̄ ꝓpter ꝓhibitionē pctī violēta tollerē laus:ꝓz ēt nālis ordo rez:qō nullo mō ꝓuidētia diuina pateret̃.

Qō. II.

Deinde queritur de cognitiōe quaz hō in ꝑ statu hūit. Et circa h̄ q̃runt̃ tria.Primo vtz deuz ꝑ essentiā videri.Scdo vtz rerū oīuz sciaz habuerit. Tertio vtrum potuerit falli.

¶ Utrum adam viderit deum per essentiā. I.

A primum sic ꝓcedit̃.vr̄ q̃ adā deū per essentiā videbat.visio.n.ꝓmediata dei dr̄ visio ꝑ essentiā.ꝓz adam in ꝑmo statu videbat deū sine medio:vt in ꝑncipio quarti magr̄ dicit.ergo videt̃ q̃ videbat deū per essentiā.¶ P.Aug.dic̃ q̃ iter mētē nostrā ⁊ deuz nihil est mediū ꝓm nām mētis:sed omne mediū cognoscēdi est mediū iter cognoscētē ⁊ cognitū.ergo videt̃ q̃ cum in ꝑmo statu hō esset in integritate nature sue:q̃ deū ꝓmediate:⁊ per essentiā viderit.¶ P.vt aplꝰ ꝑme Corin.13.dicit.Uidemus nūc per speculū in enī.tunc autem fa.ad fa. sed adam in ꝑmo statu non videbat in enigmate:q̃ nulla obscuritas in eo erat.ergo videt̃ q̃ tūc videbat facie ad faciem.¶ P.quicūq̃ nō hz illud qō desiderat affligit̃:ꝓz in ꝑmo statu nō erat aliqua afflictio:q̃ pena nō potuit culpā ꝑcedere:cū ergo nālr visionē diuine essentie hō desideraret:videt̃ q̃ deū per essentiā videbat.¶ P.illō qō est naturalr ordinatū ad aliqd nō caret eo nisi per aliqd impediat̃:sicut lapis q̃ sit deorsum:ꝓz intellectus hoīs naturaliter ordinatus erat ad vidēdum deum per essentiā.cum ergo nō essz ibi aliqō impedimētū:q̃ nec culpa:nec pena: videt̃ q̃ deum per essentiam videbat.

Sed contra est qō dicit̃ Joā.p.Deum nemo vidit vnq̃.Et sicut dicit quedā Glo.Isa.6°.i.nullus hō in statu vie existēs:sed adam erat viator:quia peccare poterat.ergo videt̃ q̃ deū per essentiam nō videbat.¶ P.vt dicit Augustinus.visio deitatis per essentiaz est tota merces.sed cōstat q̃ homo in statu innocentie mercedem beatitudinis non habebat.ergo ⁊ deum per essentiam non vidit.

Respondeo dōo.q̃ sicut ī lr̄a dicitur:modus quo adam deū cognouit:medius fuit iter cognitionē vie qua nūc deum videmus:⁊ cognitionem patrie qua sancti eum in gloria videbūt.¶ Uñ ad hō euidētiam vidēdū est quot modis deus possit videri.¶ Scien dum aūt q̃ triplr videri pōt.Uno modo per suā essentiā. Alio mō per effectū aliquē eius effluentē in intellectuz videntis.Tertio mō per effectū aliquē extra intellectū vidētis in quo diuina similitudo resultat.huius aūt exēplum ī visione corporali ꝓspici pōt.lux enīz nō videt̃ ab oculo per aliquā similitudinē sui in ipso relictā:ꝓz per suā essentiam oculū informās:⁊ huic cōparat̃ ꝑmus modus diuīe visionis qui est per essentiā:⁊ hic quidē modus ex ꝯditione nature sue nulli nature debet̃:nisi diuine in qua est idē sciēs ⁊ scitū.Lapis aūt videt̃ ab oculo corporali per similitudinem suā in ipso oculo relictā:⁊ huic cōparat̃ scōus modus qui est per effectū relictuz in ītellectu vidētis:⁊ hic qdem modus vidēdi ꝯuenit angelo ꝓm cōditionē nature sue:q̃ vt in lib.de causis dr̄.oīs ītelligētiā scit qō est supra se per illud qō est causa ei.vñ cognoscēs ipz lumē nāe sue qō est similitudo lumīs īcreati:deū videt.vultus aūt hoīs relucēs in speculo videt̃ ab oculo:nō qdē per similitudinē ei° imediate in oculo relictā:ꝓz per similitudinē relucentē in speculo ex quo resultat in pupilla:⁊ huic cōparat̃ illa visio qua deus videt̃ per effectū extra intellectum vidētis siue per effectum nālem:sicut per cognitionē creaturaz nāli cognitione pbī in deū deuenerūt siue per effectū spūalē:sicut ē in visione fidei illius q̃ adheret his que alys reuelata sūt per influētiā spūalis lumīs:⁊ iō dicimur nūc in speculo videre ꝓm aplm.Modus aūt iste cōpetit homini ꝓz ꝯditionē nature sue:q̃ ītellect° noster:nec seipsum ītelligere pōt nisi ꝑ spēs rez quas apud se hz:q̃ ꝑ obiecta venit in cognitionē actuū ⁊ ꝑ act°ī cognitionē potētiaz.¶ Ad ꝑmum ḡ modū visionis q̃ soli deo ex ꝯditione nāe sue debet̃ eleuatur angelus ⁊ hō ꝑ gloriā.vñ illa est visio beatoz quā hō ī ꝑmo statu nō habuit.¶ Ad scōm vō modū q̃ est nālis ipsi angelo:⁊ supra nām hoīs eleuat̃ hō ꝑ grāz etiā post statuz culpe:fic̃ etiā in viris ꝯtēplatiuis ꝓz qui reuelationes diuinas merent̃:⁊ multo amplius fuit in ꝑmo statu per grām originalis iusticie.¶ Tertius aūt modus est cōiter viatorum ēt post statū culpe.vñ ꝓz q̃ modus quo adaz in ꝑmo statu deum videbat medius est iter vtrūq̃.Quidā vō alr dicētes errāt ponētes deuz nunq̃ per essentiā:nec in pria: nec ī via videri:qō hereticū est ⁊ scripture ꝓriū.vt ꝓz ꝑme Corin.13.Et ꝑme Jo.3.Quidaz vō econtrario dicūt deum per essentiā in omni statu videri:⁊ his etiam auctoritates sanctorū repugnant:quia Dionysius dicit:q̃ si aliquis videns deum sciuit quid vidit nō ipsum vidit:sed aliqd eoz que sunt eius.Et Grego.dicit:q̃ quātūcūq̃ homo in statu vie ꝓfecerit:ad statū tamē illum ꝯtēplationis quo deus ꝑ essentiam videt̃ non pertingit.

Ad primum ergo dōz.q̃ adaz in ꝑmo statu dicit̃ deū sine medio vidisse:nō qz ipz per eēntiā videret:ꝓz qz nō ꝑ mediū argumētationis ex creatu ris sensibilib° ꝓcedens in cognitionem eius deueniebat: sed mediāte effectu spirituali in intellectū eius resultāte:

sicut ⁊ angeli in ꝑmo statu videbãt.ideo dicit:q̃ post pec/catuz necessaria fuerũt sacramẽtalia signa vt ex sensibili/bus hoi spũalia pãderẽtur.¶ Ad ⁊ᵐ dõz.q̃ cuz dr̃ nihil eẽ mediũ iter deũ ⁊ mẽte nostrã:itelligẽdũ est:nõ fm nature dignitatẽ:qz natura mẽtis angelice supra nãm mentis hu mane est:vt Dio.expresse dicit.4°ca.cel.hierar.⁊ Greg.in omelia de cẽtũ ouibꝰ.Et Aug.sup Io.nec etiã p modũ ifoz mantis ꝑuat medio:qz charitas creata est mediuz ꝯiũgẽs mẽtes deo:sed intelligit q̃ ipse ĩmediate eã beatificat ⁊ iu stificat:sicut ⁊ creat.¶ Ad 3ᵐ dõz.q̃ enigma impoztat ob/scuritatẽ quãdã cognitionis:eo q̃ enigma est fm Donatũ questio vboꝝ obscuritate iuoluta:obscuritas aũt triplex põt accidere alicui itellectui.Prima ex hoc q̃ ex nihilo ẽ: qz in hoc deficit a claritate itellectus icreati:⁊ fm hoc oĩs itellectꝰ creatꝰ enigmaticus est.Scõa ex hoc q̃ intellectꝰ itelligit ingrẽdo:⁊ p ꝯtinuum ⁊ tps:⁊ talis obscuritas acci dit itellectui humano in cõparatiõe ad itellectũ angelicũ qui deifozmis est.Intellectꝰ vo humanꝰ est rõcinatiuus et acceptiuus cognitõis a sensibilibꝰ fm ꝯditionẽ sue nature: ⁊ fm vtrũq̃z modũ ẽt in ꝑmo statu hõ in enigmate vidissz. Tertia vo obscuritas itellectũ ꝯsequit humanum ex pctõ ꝯsecuta ex cozruptõe carnis aggrauãt laĩaz.Sapie.9°.⁊ sic in enigmate nũc homo videt:tũc aũt non vidisset.¶ Ad 4ᵐ dõz.q̃ nõ facit afflictionẽ vel penã carẽtia cuiusq̃z de/siderati:sed eius tm̃:qõ dz haberi:⁊ cum est tẽpus hãdi.⁊ ideo adam in ꝑmo statu:⁊ si deuz non videret qõ sũme de/siderabat:non tamẽ ide affligebat:qz nõdũ erat tps ad il lud pueniẽdi:alꝯ seq̃ret q̃ omne qõ itendit venire ad ali/quẽ finẽ quẽ nõdũ ꝯsequit:penã haberet.¶ Ad gntũ dõz q̃ aliquẽ actũ põt aliqd impedire duplr.vno modo p mo/duz ꝓziũ:sicut calozviolẽtus ipedit aquaz ne ifrigidet:⁊ p hũc modũ culpa ⁊ pena ipediũt visionẽ dei:⁊ tale impedi/mentũ hõ in ꝑmo statu non hẽbat.Alio mõ per modũ sim plicis negationis:sic rusticus ipedit ab actu geometrican di:ex hoc q̃ habitũ geometrie nõ hz.⁊ ita etiã adã ab actu visionis dei ipediebat:qz nõdũ intellectꝰ erat ad hũc actũ per habituz glozie subleuatus.

¶ Utrum adam habuit pfectam cognitionẽ rerum a crea tione sua. II.

AD secunduz sic ꝓcedit. videtur q̃ adaz nõ habuit a crea/tione rez pfectã cognitionẽ:qz fz Ansel.qua/lis fuit adam in ꝑmo statu:tales etiam filios gnãsset.sz supra habitũ ẽ q̃ pueri nõ fuissent nati pfecti in scia fm vnã opionẽ:cui magr̃ magis assenti/re visus est.di.20.ergo nec adam in sciẽtia pfectus fuisset. ¶ P.aug.dicit.8°sup genesiz:q̃ adaz ideo positus est ad operandũ in paradiso vt naturas rez expiret:sed expimẽ tuz est ꝑncipiuz cognitionis accipiẽde a sensibilibus ⁊ per inuẽtionẽ.ergo videt q̃ nõ statĩ in ꝑncipio pfectã rez co/gnitionẽ habuisset.¶ P.fm phm in 3°de aĩa.Intellectus nihil est in actu eozum que sunt anteq̃z intelligat: sed non potest intelligere sine fantasmate:vt ibidem dicitur:sicut nec visus videre sine colozе:cũ igit nihil sit eoꝝ que sunt nisi fm q̃ pficit actu hũs speciẽ alicuius rei in nã exñtis: videt q̃ cognitionẽ a sensibilibꝰ accepisset mediãte sensu ⁊ imaginatione:⁊ sic nõ statĩ fuisset pfectꝰ in scia.¶ P.fm phm:⁊ sicut etiã magister supra dixit.i.distin.aĩa infusa est corpori vt in ipso pficiat sciẽtia ⁊ vtutibus:⁊ ad hoc sunt dati sensus ⁊ mẽbra.sed hoc frustra esset si per opationem sensus intellectus pfectionẽ non acqreret.Cum igit nihil sit frustra in nature opibus ⁊ ꝑcipue in cõpositione huma ni corporis:videt q̃ hõ a sensibilibꝰ cognitionez rez acce/pisset:sicut ⁊ nũc:⁊ nõ statĩ pfectã scĩaz habuisset.¶ P.illi qui est in scia pfectus nõ est necesse vt alio illuminãte pfi/ciat.sed adam in ꝑmo statu etiã p angelos fuisset illumĩa/tus:alꝯ pysset nãlis ozdo creaturaꝝ fm quẽ natura ange/lica iter diuinã ⁊ humanã ponit ab vna accipiẽs ⁊ in aliaz refundẽs.vt in 4°ca°cele.hiarar.dicit.ergo non fuisset in scientia perfectus.

Sed contra. Nomĩa imponunt rebus ex ꝓprieta tibus earuz sumpta:qz vnaquecq̃z res noĩat ab eo qõ in ipsa est nobilius.sz adam aĩalibꝰ nomia ĩposuit.vt gen̄.ii.dr̃.ergo in ꝑncipio sue creationis aĩaliuz naturas cognouit:⁊ per ꝯsequẽs aliaꝝ reruz.¶ P.quãto aliqd est nobilius tãto minus decet esse defectũ in eo:sed in corpore ade nulla fuit impfectio in statu inocẽtie.ergo multo minus fuit impfectio in itellectu eius.

Respondeo dõo.q̃ illã sciẽtiam necesse est homi/ni nobis in ꝑmo statu attribuere sine qua impfectus fuissz ⁊ nihil amplius:tũc aũt alicuius sciẽ/tia impfecta dr̃ qũ non nouit aliqd eoꝝ que ad ipsum pti/nent.⁊ ideo nulla noticia eoꝝ que ad hominẽ ptinebant ĩ ꝑmo statu homini defuisset.ptinebat autem ad ipsum dis/positio suiipsius in actibus ꝓprys.⁊ ideo dicit cognitionẽ pfectã habuisse eoꝝ que ab ipso agenda vel vitãda erant. similr etiã ad ipsum pertinebant alie creature inquãtum propter ipsum facte erãt.vt vel ab ipsis emolumẽtum ac/ciperet:vel eis preesset ⁊ ea gubernaret:⁊ ideo tantum de vnaquaq̃z re cognoscebat q̃ztũ ad vsuz hoĩs ptinebat:nec opz plus cognitionis sibi ascribere in ꝑmo statu.Hãc aũt cognitionẽ alꝯ adam habuit:⁊ alꝯ ad eam eiꝰ posteri pue/nissent:qz nã a pfectis exordiũ sumit:vt Boetiꝰ dicit.Et dei pfecta sunt opa.vt Deutro.32.dr̃.Ideo adam tanq̃z ꝑncl/piũ totius humane generis oez pfectionẽ q̃ nature huma ne cõpetit in suo primordio accepit:sic fm corpus ita ⁊ fm animã vt esset potẽs ad ꝓpagãdũ alios corpalꝯ:⁊ instruen duz intellectũ.Filij aũt eius:qz cuz oziginali iusticia nasce bant que sine prudẽtia esse nõ põt:sic nec aliq̃ vtus:vt in sexto ethicoꝝ phs dicit:Ideo oportuit q̃ statim nati habi/tum habuissent cognitionis illius per quã cognoscere pos/sent qd agere ⁊ qd vitare deberẽt:q̃z uis forte vsus rõnis impediret fm vnã opinionẽ ꝓpter organoꝝ indispositio/nez:sz habitꝰ cognitionis aliaꝝ rez nõ est necẽ q̃ in sua na tiuitate habuissent:sz p inuẽtionẽ ⁊ doctrinã vt tãtũ simul cũ pfectiõe corporis ⁊ pfectio cognitiõis cõplerẽt.Unde phs in 6°ethicoꝝ dicit.q̃ prudẽtia ⁊ habitus ad cognitio/nez rerũ a nobis agẽdaꝝ ptinẽtes sunt nobis magis nãles q̃z scĩa aliaꝝ rez.Quidã vo dicũt q̃ etiã habitus cognitio nis oĩuz rez mox nati accepissent.sz hoc nõ videt necessa rium neq̃z quantuz ad integritatem nature:neq̃z quantuz ad oziginalem iusticiam.

Ad primum ergo dõz.q̃ vt supra dcm̃ est nõ opor tuit vt filij ade sibi similarent:nisi in his que ad speciẽ humanã ptinebãt vel ex ꝯditiõe nature vel ex dei bñficio:hoc aũt q̃ adã in ꝑmordio sue ꝯditiõis habitũ oĩuz rez accepit nõ ꝯueniebat sibi inquãtũ hõ:sz inq̃z tũ hõ hũani gñis ꝑnᵐ.vñ nõ oz q̃ alys ꝯueĩsset.¶ Ad ⁊ᵐ dõz.q̃ aliqs expit aliqd duplr:vel vt ex sensibilibꝰ:q̃ꝝ expiẽtia hituz cognitionis acqrit:sic in nobis fit q̃ ex mul/tis expimẽtis vnũ vl scie:⁊ sic adã expimẽto nõ idigebat.Alio mõ vt illõ qõ qs p hitum cognitõis tz ẽt in rebꝰ videat:hoc.n.sciẽti delectabile est:⁊ sic adam experimẽta de naturis sumpsisset.¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ intellectꝰ nr̃ vt supra dcm̃ est indiget fantasmate:qõ est obiectum eius in duobus.s.in accipiẽdo sciam fm motuz qui est a rebus ad animã:⁊ in circũponẽdo illud qõ apud se tz fantasmatibus:sic in quibusdã exẽplis pz fm motuz qui est ab anima ad res.Dico ergo q̃ intellectus ade in ꝑ/mo statu non indigebat fantasmate q̃ztuz ad ꝑmũ mo dũ

sed quātum ad z^m:nec oportebat q̄ illud fantasma esset a sensu acceptū:alīs nō potuisset ītelligere:nisi rē quā p̄us vidisset.cōtingit aūt p opationē interiorū virtutū formari in imagine aliqō fantasma qō nunq̄ p sensum est acceptum. ¶ Ad 4^m dōz.q̄ nō ppter hoc opationes sensuū in Adam frustra fuissent:si per eas cognitio rerū ad se ptinētium nō accepisset:quia per opationē sensus exptus fuisset exteriō qō intellectus interius tenebat per habitum cognitionis inate. ¶ Et p̄terea hoc sibi supra cōditionē nature sue collatum fuerat:vt sciētiaz nō a sensibilibus acciperet.ꝛ ideo oportebat vt ea que ad nature pfectionē ꝓm sui cōditionē ꝓueniūt ei nō subtraherētur:sicut homini resurgēti membra apta ad comestionē nō subtrahunt:q̄uis cibis vlteriō nō vtant. ¶ Ad 5^m dōm.q̄ adam nō hoc modo fuit in scia pfectus q̄ oia sciret.ꝛ ideo in his que nesciebat p angelos illumīatō fuisset.sicut ꝛ iferiores angeli a supiorib^ō purgantur a nescia.vt in.6.cele.hierar.Dionysius dicit.

¶ Utrū homo in p̄mo statu decipi potuerit. III.

Ad tertium sic pcedit.videt q̄ homo in p̄mo statu decipi potuerit.qz sicut Apl's dicit.i.Tim.4.Mulier seducta est.Adam vō quāuis non fuerit seductus in hoc in quo mulier:tamē in aliquo seductus est: vt veniale crederet qō mortiferū erat vt in p̄cedēti dictū est.ergo in statu īnocentie decipi potuit. ¶ P̄.magr̄ supra di.zi.dixit:q̄ mulier ideo serpentē nō horruit:quia quez a deo creatū sciuit:ab eo etiā loquēdi vsum accepisse credidit:hoc aūt falsum erat:quia log nō est:nisi intelligētis p̄prie.videt igit q̄ decipi potuerit. ¶ P̄.cōstat q̄ adam in p̄mo statu secreta cordis alterius hois scire non potuisset: cum nec angeli hoc sciāt:sed solus deus:potuit autē cōtingere vt aliqs diceret se illud cogitare:qō nō cogitabat:nec adam eū mētiri credidisset cum hoc certitudinalīr non cognouisset.ergo videt q̄ deceptus fuisset. ¶ P̄.sensus qū̄q̄ nūciant aliqd aliter q̄ sit:sicut qō a remotiori videtur minus videt.sed de sensibilibus cognitionez p sensus habuisset.ergo videt q̄ ibi quodāmō decipi potuerit:cū decipi nihil aliud sit q̄ falsum verū estimare.

Contra August.dicit.q̄ falsa p veris approbare non est natura homis īstituti:sed pena damnari: cū igit hō in p̄mo statu omni pena caruisset:videt q̄ decipi nō potuerit. ¶ P̄.deceptio sine ignorātia nō est. Ignorantia aūt vt Hugo de sancto victore dicit:est ꝛ culpa ꝛ pena.hoc aūt in p̄mo statu esse nō potuit:q̄ nec aliq̄ ōceptio.

Respondeo dicēdo:q̄ sicut supra dictuz ē.pfectio totius hois pēdebat ex supiori parte mētis qua hō deo per rectitudinē iusticie iherebat:ꝛ ideo illa pmanēte deo ꝓiūcta:sicut nec defectō in corpore aliqs vt passio ꝛ mors:ita nec ōceptio in aia esse potuit.vñ sicut supra dictū est.q̄ adam quodāmō potuit mori.s.si p̄us peccaret:erat tamē quodāmō īmortalis:qz ī actu potētia moriendi nō exisset:nisi p̄us peccasset:ita etiā hō in statu īnocentie ꝓsiderat^ō poterat qdē decipi si p̄us peccasset:non tamen ante peccatum.

Ad primuz ergo dicēdū.q̄ sicut supra dictū est:q̄ elatio quedā mētem mulieris inuasit post verba serpētis per quā verū credidit qō serpēs suadebat.ꝛ ideo seductio illa secuta est elationē que fuit peccatum p̄mū.ꝛ sīlr est de viro vt dictū est. ¶ Ad z^m dicēdū.q̄ mulier credidit serpētē vsum loquēdi diuinitus accepisse nō quidē per cōditionē nature:sed per ministeriū spūalis creature:nec ꝓtulit vtrum hoc fieret virtute boni vel mali angeli:aut vtrū fieret deo per īmittēte vel deo iubente. ¶ Ad tertiū dicēdum.q̄ sicut diuina p̄uidētia corpus hominis seruasset illesum ab omnibus exteriorib̄ lesuris: ita etiā seruasset intellectū hois indeceptum in omnibus que suā cognitionē impediebāt vt statim intelligeret si qs falsum p̄ vero sibi diceret. ¶ Ad quartū dicēduz.q̄ q̄uis a sensibus fuisset ei aliqd:alio mō rep̄sentatum q̄z rei natura haberet:nō tamē in eo fuisset illa deceptio:nec quātum ad sensum qui hoc modo recipiebat ꝓz p̄portionē suaz ad sensibile:nec quātū ad intellectū:cuius iudicio subiacebat illa discretio que inter sensum ꝛ rem erat.vt.s.sciret quare aliter res videretur q̄z esset.

¶ Expositio textus.

Sed non esset laudabile hoī ꝛc.) Uī hoc esse falsuz:qz tūc si nec angelus:nec hō peccasset.actus hois laudabilis nō fuisset:cum tūc nullus esset ad malū p̄suasor. ¶ Et dicēdū q̄ hoc nō est intelligēdum: ita q̄ laus humani actus dependeat a suasione mali:sed a potētia resistēdi:suadēdi que potentia manifestari potuit si tētatus fuisset ꝛ vicisset.Unū signanter dicit.(Et iō ꝛc.) vt quasi causa bene viuēdi ostēdat hoc q̄ nullus ad malū p̄suadet.(Et est gloriosius nō ꝓsentire ꝛc.)Uī hoc eē falsum:quia cum deus ꝛ angelus tētari nō possint aliquid eēt in hoie gloriosius q̄z in deo. ¶ Et dōm.q̄ hoc intelligēdū est supposita cōditione humane nature per quā pōt homo peccare ꝛ nō peccare:vel exponat vt p̄mū.(Beat aūt sciētia hō ꝛc.)Uidet falsuz qz nūc nō habemus cognitionem oīuz rerū:sicut adam habuit. ¶ Et dicēdū:q̄ ēt ista scia aliquo mō per peccatū diminuta est:sed nō a deo q̄ per hoc hō a via salutis īpediat.ꝛ ideo in salutari doctrina de hō instruēdus nō erat.(Sed nō habuit p̄sciētiā eorū ꝛc.)Uī falsum:qz cum nos quorūdā futurorū p̄sentiā habeamus: cognitio eius fuisz īpfectior q̄z nr̄a. ¶ Sed dōz.q̄ nos nō cognoscimus futura:nisi p̄put quodāmō sūt p̄sentia in suis causis que sunt determinate ad tales effect^ō:vel de necessitate vel in maiori pte:ꝛ sic ēt adam in p̄mo statu futurorum cognitionē habuit multo plenius q̄z nos:nō tamē eorum que causas determinatas nō habēt:sicut ea que ex libero.ar.dependēt vt casus suus.

¶ De gratia hominis ꝛ potentia ante peccatuz.

¶ Distinctio. XXIIII.

Nunc diligēter inuestigari opz quaz gratiam vel potētiam habuit homo ante casum: ꝛ vtruz per eam potuerit stare vel non. Sciendum est igit q̄ homini in creatione sicut de angelis diximus datum est per gratiam auxilium ꝛ collata potentia per quam poterat stare.i.non declinare ab eo quod acceperat:sed non poterat proficere in tantū vt per gratiam creationis sine alia mereri salutem valeret. Poterat quidem per illud auxilium gratie creationis resistere malo:sed nō perficē bonum. Poterat tamē per illud bene viuere quodāmodo: quia poterat viuere sine peccato. Sed non poterat sine alio gratie adiutorio spiritualiter viuere:quo vitam mereretur eternam. Unde Augustinus in ench. Sic factus est homo rectus vt ꝛ manere in ea rectitudine posset:non sine diuino adiutorio ꝛ suo fieri peruersus arbitrio:vtrūlibet horum elegisset:dei voluntas fieret vel ab illo vel de illo. Et quia suam maluit facere voluntatē